

แนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
ที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง*

THE CONCEPT MIDDLE WAY (MAḪC.HIMĀPTIPTHĀ) IN RESOLVING
CONFLICTS CAUSED BY POLITICAL COMMUNICATION

ธันยันท จันทร์ทรงพล

Thanyanant Chansongpol

ณฐมน น่านโพธิ์ศรี

Natamon Nanposri

สถาบันรัชต์ภาคย์

Rajapark Institute, Thailand

กীরติวรรณ กัลยาณมิตร

Keratiwan Kalayanamit

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

อภิสร่า กฤตาวาณิชย์

Aphitsara Kritawanich

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

E-mail: chansongpol.t@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง 2) เพื่อศึกษาแนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง โดยใช้รูปแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและการวิจัยเชิงปริมาณสนับสนุน ในรูปแบบการสำรวจตามลำดับ (Sequential Exploratory Design) ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ มีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 ท่าน ได้แก่ นักการเมือง สื่อมวลชน และนักวิชาการ ใช้วิธีการบันทึกข้อมูลโดยย่อความให้ได้ใจความตรงความหมายของข้อความเดิม รวมทั้งข้อสำคัญเป็นข้อความสำคัญเป็นความที่จะมีการพิสูจน์หรือตรวจสอบข้อเท็จจริง และนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์นำเสนอเชิงพรรณนา

---

* Received 10 September 2019; Revised 22 December 2019; Accepted 31 December 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยเป็นผลมาจากความเหลื่อมล้ำของโครงสร้างทางสังคมเกิดข้อขัดแย้งทางการเมืองที่แตกแยก การสื่อสารขาดความน่าเชื่อถือ มีการสร้างข่าวปลอม (Fake news) เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้าม สื่อเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการนำเสนอข่าวมีการครอบครองสื่อจากนักการเมืองหรือนายทุน ทำให้สื่อไม่เป็นกลางในการนำเสนอข่าวอย่างแท้จริง 2) การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง โดยใช้หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่อง “มัชฌิมาปฏิปทา” ที่ประกอบไปด้วย องค์ 8 ประการ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 “ศีล” กลุ่ม 2 “สมาธิ” กลุ่ม 3 “ปัญญา” เหล่านี้คือ “ทางสายกลาง” เมื่อนำ 3 กลุ่ม มาปรับใช้กับการสื่อสารทางการเมือง จะทำให้การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองกับประชาชนมีความเป็นกลางมากขึ้น ทำให้ความขัดแย้งลดลง และสร้างให้เกิดความปรองดองของสังคมได้

คำสำคัญ: มัชฌิมาปฏิปทา, การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง, การสื่อสารทางการเมือง

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the problems of political conflicts arising from political communication, 2) to study the concept middle way in resolving conflicts arising from political communication. By using mixed-method research by mainly using qualitative research and quantitative research supporting In the Sequential Exploratory Design, use a structured in-depth interview There were 5 expert reviewers collecting data from 15 key informants, including politicians, the media and academics. Use the method of data recording in a brief, accurate manner, the meaning of the original text Including important messages as important messages that are to be proven or examined. And synthesized Analyze the descriptive presentation.

The results of the research are as follows:

1) The political conflict in Thailand is the result of the inequality of the social structure which causes the polarization of the political ideology. Unreliable communication Creating fake news to discredit opponents The media are interest groups that have a stake in the news and possess media from politicians or capitalists. Causing the media to be unbiased in presenting true news. 2) Solving conflicts arising from political communication By using the Buddha's teachings on

the "Middle Way" consists of 8 elements which are divided into 3 groups which are group 1 "precepts" group 2 "concentration" group 3 "wisdom" these are "middle way" when the 3 groups are adapted for communication politics Will make acting as a mediator between politicians or political organizations and the people are more neutral Causing the conflict to decrease And create social reconciliation.

Keywords: Middle Way, Conflict Resolution, Political Communication

บทนำ

ศาสตร์ที่ว่าด้วยการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ โดยการสื่อสารสมัยนั้นเป็นเพียงรูปแบบของ “วาทวิทยา” (rhetoric) กล่าวคือ อยู่ในรูปแบบของคำพูดที่โต้ตอบกันเท่านั้น เนื่องจากไม่ได้มีเครื่องมือในการสื่อสารกันแบบอื่น เมื่อศึกษาลึกลงไปจะพบได้จากงานเขียนของ Plato ลูกศิษย์ของ Socrates ซึ่งได้เขียนบรรยายถึงอาจารย์ของเขาในสถานการณ์ที่เกิดปัญหาขึ้นกับ Socrates และต้องไปขึ้นศาลเพื่อแก้ต่างให้ตัวเองจากข้อกล่าวหาของ Aristophanes ที่กล่าวหาว่า เขาปลุกปั่นและล่อลวงเยาวชนของนครรัฐเอเธนส์ให้คิดต่างจากผู้ปกครอง การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นแนวทางที่เปรียบเสมือนเครื่องมือของการดำเนินการไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยพยายามสร้างให้เกิดความน่าเชื่อถือและการยอมรับจากประชาชนหรือผู้รับสาร (สุภาพรณ์ ดิ่งอินทร์, 2553)

ในระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้เข้าสู่สถานการณ์ความขัดแย้งในทางการเมือง สืบเนื่องจากการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของขั้วอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน เกิดการแย่งชิงผลประโยชน์สาธารณะ และเกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างรุนแรง “สื่อ” จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของแต่ละฝ่ายเพื่อนำเสนอนโยบายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่ฝ่ายตน โดยการช่วงชิงพื้นที่สื่อในการสร้างการรับรู้ และเข้าใจให้กับประชาชน จนเกิดเป็นรอยร้าวของความแตกแยกอย่างชัดเจน การสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันจึงอาจกลายเป็นสาเหตุที่สำคัญในการเป็นของ “ความขัดแย้ง” ในสังคม (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2555)

“สื่อ” ในปัจจุบันจึงอาจเป็นเพียง “เครื่องมือทางการเมือง” ของนักการเมืองเท่านั้น และการถือครองหุ้นสื่อก็เป็นปัญหาที่กระตุ้นให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองด้วยเช่นกัน จาก การ “เลือกข้าง” หรือเลือกนำเสนอข่าว ที่มีประเด็นสนับสนุนฝ่ายของตนหรือฝ่ายของนักการเมืองที่ถือครองหุ้นสื่ออยู่ โดยไม่ได้ทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ที่ต้องมีความเป็นกลางในการเสนอข่าวสารให้กับประชาชนรับรู้และเข้าใจ การสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบัน จึงเป็น

ชนวนเหตุของความขัดแย้งและความแปลกแยกแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันของคนในสังคม เช่น ในกรณี สถานีโทรทัศน์บลูสกาย เปรียบตั้งเครื่องมือในการกระจายข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ใช้วิธีการผ่านระบบดาวเทียม และเป็นสถานีโทรทัศน์เคเบิลทีวีที่นำเสนอข่าวและรายการตลอด 24 ชั่วโมง (ธันยพันธ์ จันทรทรงพล, 2560) ที่นำเสนอข่าวการเดินทางขบวนเรือร้องของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ในการเรียกร้อง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ที่ออกมาในสมัยรัฐบาลของ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เมื่อมีการใช้สื่อในการถ่ายทอดสดการเดินทางขบวนตลอด 24 ชั่วโมง อีกทั้งยังมีการใช้สื่อโซเชียลมีเดียในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างทันเหตุการณ์ และทำให้ประชาชนออกมาร่วมเดินทางขบวนเป็นจำนวนมากจนมีการ Shutdown Bangkok อยู่หลายวัน สถานการณ์ทางการเมืองในห้วงเวลาดังกล่าวเป็นห้วงเวลาที่มีแต่ความขัดแย้ง จนทำให้เกิดการรัฐประหารโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

เมื่ออธิบายโดยใช้แนวคิดหลักธรรมพบว่าหลังจากพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้วได้ไปแสดงพระเทศนาเป็นพระสูตรแรก คือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร โปรดแก่ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ในเทศนากัณฑ์แรกนั้น ทรงเริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงที่สุดโต่ง 2 อย่าง คือ กามสุขัลลิกานุโยค การหมกมุ่นอยู่กับการแสวงหาความสุขจากกามกับ อัตตakilมถานุโยค การหมกมุ่นกับการทำตัวเองให้ลำบาก จากนั้นทรงแสดงมัชฌิมาปฏิปทา เป็นทางออกจากที่สุดโต่งทั้ง 2 นั้น มัชฌิมาปฏิปทาหรือที่เรียกว่าอริยมรรคมีองค์ 8 ประกอบด้วย สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ ซึ่งทั้งหมดนี้ พระพุทธเจ้าทรงตรัสอธิบายว่าเป็นทางทำให้เกิดจักขุ (ดวงตาเห็นธรรม) แล้วทำให้เกิดญาณ (ความรู้แจ้งธรรม) เป็นไปเพื่อการทำกิเลสให้สงบ เพื่อความรู้ยิ่งเพื่อความรู้พร้อม เพื่อนิพพาน (การดับกิเลสออกเสียได้) (กิติมา ลิมประเสริฐ, 2559) มัชฌิมาปฏิปทา คือทางสายกลาง ข้อปฏิบัติเป็นกลางๆ ไม่หย่อนจนเกินไปและไม่ตึงจนเกินไป ไม่ซ่องแหวะที่สุด 2 อย่างคือ กามสุขัลลิกานุโยค อัตตakilมถานุโยค ทางแห่งปัญญา ดำเนินด้วยปัญญา นำไปสู่ปัญญาอันพอดีที่จะให้ถึงจุดหมาย คือ ความดับกิเลสและความทุกข์หรือความหลุดพ้นเป็นอิสระสิ้นเชิง ได้แก่ มีสัมมาทิฐิ เป็นต้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546) สัมมาสมาธิเป็นที่สุด มีการกำหนดลักษณะของศาสนาเป็นทางสายกลาง ลักษณะของพระพุทธศาสนาคือทางสายกลาง ไม่ซ้ายสุด ไม่ขวาสุด ยึดทางสายกลาง คือมัชฌิมาปฏิปทาเป็นครรถอง อาจปฏิบัติค่อนข้างเคร่งครัดก็ได้โดยใช้สิทธิในการแสวงหาอดีเรกลาง(लाभเพิ่มเติม เช่น อาหารอันมีรส, ยาที่ใช้ง่าย) ตามที่ทรงอนุญาตไว้ ในภายหลังเรียกว่า วิภิชชาวที คือ กล่าวจำแนกแจกแจงตามความเป็นจริงในบางกรณีอาจกล่าวยืนยันโดยส่วนเดียว บางกรณีอาจกล่าวจำแนกเป็นราย ๆ ไป (ไพรัช พินชมภู, 2560)

ด้านสื่อมวลชน สื่อการเมือง และสื่อบุคคล ในปัจจุบันสื่อ หรือ social network ล้วนแต่มีบทบาทในการผลิตซ้ำหรือกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง ความขัดแย้งเกิดขึ้น จากการเผยแพร่ hate speech หรือ harmful information โดยเฉพาะสื่อการเมืองที่จัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มการเมืองใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งแนวทางที่ไม่ให้สื่อผลิตซ้ำหรือกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งคือให้มีการควบคุมสื่อไม่ให้เป็นเครื่องมือกระตุ้นความรุนแรงโดยให้สื่อนำเสนอความคิดเห็นทางการเมืองจากฝ่ายต่าง ๆ อย่างรอบด้าน นอกจากนี้สื่อควรมีการวางตัวเป็นกลาง ไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลใด เพราะถ้าสื่อเป็นกลาง วิชาชีพสื่อก็จะควบคุมคุณภาพของการนำเสนอข่าวสาร แต่ถ้าสื่อไม่เป็นกลางก็จะถูกฝ่ายรัฐ อำนาจนิยมจะหาทางเข้ามาควบคุมสื่อเนื่องจากสื่อไม่สามารถควบคุมตัวสื่อเองได้เพราะสื่อตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มการเมือง เพราะฉะนั้น สื่อมวลชน สื่อการเมือง และสื่อบุคคลต้องพัฒนาและควบคุมตัวสื่อเองไม่ให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกลุ่มทุนและต้องมีความเป็นกลางในการนำเสนอข่าวอย่างแท้จริง (ประภาพร สีหา, 2560)

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจทำการวิจัยเรื่อง แนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งของการสื่อสารทางการเมือง โดยศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารทางการเมือง รวมถึงศึกษาแนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง โดยใช้วิธีการนำหลักการทางพระพุทธศาสนาเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง เพื่อลดความขัดแย้งทางการเมืองของสังคมและเพื่อให้เกิดสังคมที่ปรองดอง ประโยชน์ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลโดยตรงต่อความมีเสถียรภาพทางการเมืองที่นำไปสู่ความสามารถในการเข้าไปบริหารประเทศทำให้ชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นที่ส่งผลมวลรวมต่อประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง
2. เพื่อศึกษาแนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) มาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คัดโดยเฉพาะเจาะจงจากนักการเมือง สื่อมวลชน และนักวิชาการ จำนวน 15 ท่าน มีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured In-Depth-Interview) ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม มีการศึกษาจากเอกสาร (documentary) สรุปลงและร่างเป็นแบบสัมภาษณ์ และแนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Guideline) ซึ่งหัวข้อการสนทนาพัฒนามาจากแบบสัมภาษณ์ มีการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลการตรวจสอบพบว่า มีเนื้อหาครอบคลุม ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลและนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการศึกษาเอกสาร ที่ได้ตรวจสอบแล้วนำมาวิเคราะห์ประกอบกันได้และตรวจสอบข้อมูลเชิงเนื้อหา 3 ด้าน คือ ด้านเวลาด้านสถานที่ และด้านบุคคล เพื่อตรวจสอบดูว่าเวลาวิจัยที่ต่างกัน สถานที่วิจัยที่ต่างกัน และบุคคล เพื่อเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลครบถ้วนอิมตัว ใช้วิธีการบันทึกข้อมูลโดยย่อความให้ได้ใจความตรงความหมายของข้อความเดิม รวมทั้งข้อสำคัญเป็นข้อความสำคัญเป็นความที่จะมีการพิสูจน์หรือตรวจสอบข้อเท็จจริง เป็นข้อความที่ผู้วิจัยต้องการอ้างอิง เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมืองพบว่า ความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นผลมาจากความเหลื่อมล้ำของโครงสร้างทางสังคมที่มีอยู่มาก การกระจายทรัพยากรไม่ทั่วถึงและไม่เท่าเทียม ทำให้เกิดข้ออุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกแยก และเลือกข้างกันอย่างชัดเจน มีการทำรัฐประหารหลายครั้ง และมีการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะทหารอย่างยาวนาน ทำให้ความเป็นประชาธิปไตยเสื่อมถอยและถูกชะงักงันทางการเมืองรวมถึงวิวัฒนาการของการสื่อสารที่มีสูงทำให้ข่าวสารที่ถูกเผยแพร่ในโลกยุคปัจจุบันมีแหล่งที่มาไม่แน่นอนขาดความน่าเชื่อถือ มีการสร้างข่าวปลอม (Fake news) เพื่อล่อลวงประชาชนให้หลงเชื่อและหวังทำลายความน่าเชื่อถือในทางการเมืองกับฝ่ายตรงข้าม อีกทั้งมีการสร้างข่าวปลอมเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายตนโดยอาจมีวิธีการทำให้ฝ่ายของตนตกเป็นจำเลยทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนเกิดความเห็นใจและอารมณ์ร่วมอีกด้วย การสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันจึงมีความน่าเชื่อถือได้น้อย และสื่อก็กลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการนำเสนอข่าว มีการเข้าครอบครองสื่อจากทางฝั่งนักการเมืองหรือนายทุนที่หลากหลาย ทำให้สื่อไม่เป็นกลางในการนำเสนอข่าวอย่างแท้จริง

2. การศึกษาแนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง พบว่า การสื่อสารทางการเมืองที่เป็นสื่อกลางระหว่างนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองกับประชาชน กลับมีความไม่เป็นกลาง ในการนำเสนอข่าวสารที่เป็นความ

จริงและเป็นกลางในการตีแผ่ให้กับสังคมรับรู้ จนเกิดเป็นชนวนของความขัดแย้งในสังคมมากขึ้น ดังนั้นการที่จะแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม ก็จำเป็นต้องใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องของ “มัชฌิมาปฏิปทา” ที่ประกอบไปด้วย องค์ 8 ประการ หรือที่มักถูกเรียกว่า มรรค 8 ซึ่งในองค์มรรค 8 นี้ได้ถูกจัดกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เรียกว่า “ศีล” ได้แก่ สัมมาสัมมัณตะ การกระทำชอบ (กายสุจริต 3) สัมมาวาจา การพูดชอบ (วจีสุจริต 4) สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ (คือ ทำอาชีพโดยไม่เป็นกายทุจริต 3 และไม่ใช่วจีสุจริต 4) กลุ่มที่ 2 เรียกว่า “สมาธิ” ได้แก่ สัมมาวายามะ ความพยายามชอบ สัมมาสติ ความระลึกชอบ สัมมาสมาธิ ความตั้งใจมั่นชอบ และกลุ่มที่ 3 เรียกว่า “ปัญญา” ได้แก่ สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ และเมื่อนำหลัก “มัชฌิมาปฏิปทา” เมื่อนำทั้ง 3 กลุ่มมาปรับใช้กับการสื่อสารทางการเมือง โดยวิธีการถอดความของคำว่า “ศีล” ได้แก่ สัมมาสัมมัณตะ การกระทำชอบ (กายสุจริต 3) ถอดความได้คือ การที่สื่อมวลชนไม่ทำข่าวด้วยความเอนเอียง คือไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สัมมาวาจา การพูดชอบ (วจีสุจริต 4) ถอดความได้คือ นักสื่อมวลชนควรเสนอแต่ข่าวที่เป็นจริง ไม่เสนอข่าวเท็จ และไม่สร้างข่าวปลอมขึ้นมา สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ ถอดความได้คือ นักสื่อสารมวลชนควรยึดถือจรรยาบรรณวิชาชีพสื่ออย่างเคร่งครัด ต่อมาคือ “สมาธิ” ได้แก่ สัมมาวายามะ ความพยายามชอบ ถอดความได้คือนักสื่อสารมวลชนต้องวิเคราะห์ข่าวอย่างตรงไปตรงมา ไม่ใส่เนื้อความที่เกินจากความเป็นจริง สัมมาสติ ความระลึกชอบ ถอดความได้คือ การที่นักสื่อสารมวลชนต้องรู้จักแยกทัศนคติส่วนตัวออกจากข่าว สัมมาสมาธิ ความตั้งใจมั่นชอบ ถอดความได้คือ การจะทำข่าวใดก็ตามนักสื่อสารมวลชนต้องรู้จักให้เกียรติแก่แหล่งข่าว และที่สำคัญจะต้องไม่ละเมิดสิทธิอันพึงมีของแหล่งข่าวเสมอ ต่อมาคือ “ปัญญา” ได้แก่ สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ ถอดความได้คือ การทำข่าวทุกครั้ง นักสื่อสารมวลชนต้องมองผลประโยชน์ส่วนรวม นั่นคือการทำข่าวที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณะ ไม่ใช่ทำข่าวเพื่อผลประโยชน์แก่กลุ่มหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ ถอดความได้คือ นักสื่อสารมวลชนต้องไม่ทำข่าวเพื่อหวังราคาค่าโฆษณา เรตติ้ง หรือยอดติดตามจากประชาชน แต่ต้องทำข่าวเพื่อสังคมอย่างแท้จริง และเมื่อนักสื่อสารมวลชนใช้แนวการปฏิบัตินี้ก็ทำให้การทำหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางระหว่างนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองกับประชาชน มีความเป็นกลางมากยิ่งขึ้น และทำให้ความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมืองลดลง อีกทั้งยังเป็นตัวสร้าง ให้เกิดความปรองดองของสังคมได้อีกด้วย

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารในโลกยุคปัจจุบัน มีการผันแปรได้ตลอดเวลา ทั้งจากข่าวที่เป็นจริงและข่าวที่ไม่เป็นจริง

ซึ่งข่าวที่ไม่เป็นจริงก็เกิดจากการที่สื่ออาจไม่มีความเป็นกลางที่มากพอและเลือกข้างในการนำเสนอข่าว เนื้อหาข่าวขาดความน่าเชื่อถือมีการสร้างข่าวปลอม (Fake news) เพื่อล่อลวงประชาชนให้หลงเชื่อและหวังทำลายความน่าเชื่อถือในทางการเมืองกับฝ่ายตรงข้าม อีกทั้งมีการสร้างข่าวปลอมเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายตน โดยมีวิธีการทำให้ฝ่ายของตนตกเป็นจำเลยทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนเกิดความเห็นใจ สอดคล้องกับ Lerner D. (Lerner D., 1958) ที่อธิบายถึงหลักการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจว่าสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท กล่าวคือ 1) การโฆษณาชวนเชื่อสีขาว คือ เป็นการใส่ความคิดในเชิงบวก เพื่อเบนความสนใจของประชาชน 2) การโฆษณาชวนเชื่อสีเทา คือ การสื่อสารที่มีข้อมูลทั้งที่เป็นจริงและไม่เป็นจริงปะปนกัน และ 3) การโฆษณาชวนเชื่อสีดำคือ การเผยแพร่ข่าวสารที่มีการอ้างอิงมาจากที่อื่นที่ไม่ใช่การอ้างอิงที่ถูกต้องอย่างแท้จริง และมีการเผยแพร่ เพื่อเป็นการทำลายฝ่ายตรงข้ามอยู่เสมอ สภาพของสังคมจึงเกิดความแตกแยกและความขัดแย้งทางการเมืองอยู่เป็นประจำจากการไม่เป็นกลางในการสื่อสารทางการเมือง ประภาพร สีหา ระบุว่าความขัดแย้งทางการเมืองไม่ใช่แค่เรื่องของการเมืองเพียงอย่างเดียวยังได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นความขัดแย้งทางด้านความคิด (ประภาพร สีหา, 2560) ดังเช่นแนวคิดความขัดแย้งที่ อร่ามศรี ศิริพันธ์ ได้อธิบายถึงความขัดแย้งในด้านความคิดว่า เนื่องจากคนมีความคิดเป็นของตัวเองซึ่งอาจได้จากการศึกษาหรือประสบการณ์ มีความเชื่อมั่นอุดมการณ์ที่มีระดับการเปลี่ยนแปลงยากหรือง่ายต่างกันออกไปแต่ละฝ่ายพร้อมที่จะพิสูจน์เพื่อที่จะชนะอีกฝ่าย ซึ่งบริบททางความคิดที่เกิดขึ้นเกิดจากการที่มีอุดมการณ์ (ideology) ทศนคติ (attitude) ร่วมกัน (อร่ามศรี ศิริพันธ์, 2525)

2. แนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องของ “มัชฌิมาปฏิปทา” ที่ประกอบไปด้วยองค์ 8 ประการ หรือที่มักถูกเรียกว่า มรรค 8 ซึ่งในองค์มรรค 8 ถูกจัดกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เรียกว่า “ศีล” ได้แก่ สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ (กายสุจริต 3) สัมมาวาจา การพูดชอบ (วจีสุจริต 4) สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ (คือ ทำอาชีพโดยไม่เป็นกายทุจริต 3 และไม่เป็น วจีทุจริต 4) กลุ่มที่ 2 เรียกว่า “สมาธิ” ได้แก่ สัมมาวายามะ ความพยายามชอบ สัมมาสติ ความระลึกชอบ สัมมาสมาธิ ความตั้งใจมั่นชอบ และกลุ่มที่ 3 เรียกว่า “ปัญญา” ได้แก่ สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบเมื่อนำทั้ง 3 กลุ่มมาปรับใช้กับการสื่อสารทางการเมือง จะทำให้การทำหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางระหว่างนักการเมือง หรือองค์กรทางการเมืองกับประชาชนมีความเป็นกลางมากยิ่งขึ้น และทำให้ความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมืองลดลง อีกทั้งยังเป็นตัวสร้างให้เกิดความปรองดองและสันติสุขให้กับสังคมได้อีกด้วย สอดคล้องกับ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554) ที่อธิบายถึงหลักการของพระพุทธศาสนาว่าไม่ส่งเสริมการเบียดเบียนทำร้ายซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเบียดเบียนทางกายหรือ วาจา ดังคำกล่าวดังนี้ นตฺถิ สนฺติปรี สุขํ สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี

สนธิมคฺคเมว พุรุหย สู่จึงพูนทางแห่งความสงบ โลกามิส ปชเท สนติเปกฺโข ผู้มุ่งความสงบ พึงละเหยื่อ ล่อไปทางโลกเสีย มชฺฉิมา ปฏิปทา คือ อริยมรรคมีองค์ 8 ทางสายกลางอันเป็นไป เพื่อสงบระงับ (ปณฺชญา สีสายุทธ, 2558) จากหลักฐานในพระไตรปิฎกส่วนที่พระพุทธเจ้าทรงสื่อสารกับประชาชน โดยการหาวิธีการสื่อสารกับประชาชนให้มีความสามัคคี รู้จักรักษาสันติสุข แม้ว่าธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันจำนวนมากจะมีความขัดแย้งกันอยู่เสมอแต่ต้องไม่นำความขัดแย้งไปสู่ความรุนแรง ความแตกแยกทางสังคม เพราะมนุษย์มักก็จะแสวงหาสันติสุข ดังเช่นหลักการทางพระพุทธศาสนาที่ได้ให้ความสำคัญกับการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันทั้งกาย วาจา ใจ (หลักสัมมาวาจา) อีกทั้ง ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีปรองดองกันในชุมชน (หลักสาราณียธรรม) โดยเริ่มจากตัวบุคคลเพียงคนเดียว และส่งต่อไปยังสังคม และขยายไปยังประเทศชาติ ดังเช่นพุทธสุภาษิต ที่ได้กล่าวไว้ นตฺถิ สนฺติปรํ สุขํ (สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี), มชฺฉิมา ปฏิปทา พระพุทธเจ้าได้มีการสื่อสารทางหลักคำสอนที่มุ่งแสวงหาความสงบสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่สังคม ประชาชนจึงควรนำคำสอนของพระองค์มาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพื่อการอยู่ร่วมกันทางสังคม ตัวอย่างเช่น กฎหมายของบ้านเมือง จรรยาบรรณในวิชาชีพต่าง ๆ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเท่าที่ได้ค้นคว้ามานำเสนอเป็นบางส่วนของหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับหลักรัฐศาสตร์ตั้งอยู่บนทางสายกลางหรือมชฺฉิมาปฏิบัติโดยยึดหลักการ สังฆาธิปไตย คือ หลักการที่คณะสงฆ์เป็นใหญ่ซึ่งเทียบเคียงได้กับหลักการแห่งประชาธิปไตย อันได้แก่ หลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักเสรีภาพหลักความเสมอภาคเป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สอนให้มีแต่ความสุภาพอ่อนโยนให้เกียรติทุกคนอย่างเสมอภาคกัน โดยไม่มีการบังคับขู่เข็ญและอันวอนใครให้มาเคารพนับถือเป็นเพียงแต่เชื่อเชิญให้มาศึกษาเท่านั้น (ไพรัช พื้นชมภู, 2560) และเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือหลักมชฺฉิมาปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงทางสายกลางหนทางแห่งการดับทุกข์หนทางแห่งอริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) สัมมาวาจา (วาจาชอบ) สัมมาภังคะ (กระทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) สัมมาสมาธิ (จิตตั้งมั่น) บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “แนวทางการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งของสังคมไทย” โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือหลักมชฺฉิมาปฏิบัติมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของสังคมไทย เพื่อให้สังคมไทยนั้นเกิดความสมัครสมานสามัคคี (พระปลัดสมบัติ ฐิติญาโณ, 2557)

สรุป

1. ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากการสื่อสารทางมาจากเหตุผลหลากหลายการเข้าถือครองหุ้นสื่อโดยนักการเมืองและนายทุน ที่ใช้เป็นช่องทางในการโฆษณาผลงานและ

ภาพลักษณ์ทำลายฝ่ายตรงข้ามเช่นกัน หรือจากการที่สื่อมวลชนไม่มีความเป็นกลางในการนำเสนอข่าวสาร หรือขาดจรรยาบรรณในวิชาชีพที่ยุคปัจจุบันการสื่อสารมีความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์และมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้การทำงานของสื่อมีคุณภาพระดับสูงแต่ข่าวสารบางชนิดที่ถูกเผยแพร่กลับเป็นข่าวที่ถูกตัดแต่งขึ้นหรือมีการสร้างข่าวปลอม (Fake news) เพื่อขึ้นนำและชักจูงใจประชาชนให้เกิดการคล้อยตามไปกับแหล่งข่าวนั้น ๆ จากองค์ความรู้นี้ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักและนำข้อมูลประสูกะบวนการวางแผน ป้องกัน มาตรการการต่าง ๆ ออกมา เพื่อลดความขัดแย้งทางการเมือง

2. การนำแนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง คือการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องของ “มัชฌิมาปฏิปทา” ที่ประกอบไปด้วย องค์ 8 ประการ หรือที่มักถูกเรียกว่า มรรค 8 ซึ่งในองค์มรรค 8 นี้ได้ถูกจัดกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เรียกว่า “ศีล” ได้แก่ สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ (กายสุจริต 3) สัมมาวาจา การพูดชอบ (วจีสุจริต 4) สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ คือ (ทำอาชีพโดยไม่เป็นกายทุจริต 3 และไม่เป็น วจีทุจริต 4) กลุ่มที่ 2 เรียกว่า “สมาธิ” ได้แก่ สัมมาวายามะ ความพยายามชอบ สัมมาสติ ความระลึกชอบ สัมมาสมาธิ ความตั้งใจมั่นชอบและกลุ่มที่ 3 เรียกว่า “ปัญญา” ได้แก่ สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ มาปรับใช้กับการสื่อสารทางการเมือง ให้เกิดธรรมประจำใจเพื่อเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งการทำความผิด ละอายต่อการกระทำบาปโดยจะต้องปลุกฝังกล่อมเกล่าให้กับเยาวชนตั้งแต่อายุน้อย ๆ ให้ซึมซับและยึดถือ ส่วนผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวนี้และเกี่ยวข้องภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องมีกระโษณา ปลุกเร้าให้เกิดจริยธรรม สร้างภาพลักษณ์ที่ดี มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนในการทำงานและประยุกต์ควบคู่ไปกับศาสตร์ ที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความครอบคลุมในการลดความขัดแย้งในบริบททางการเมืองของประเทศไทย

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปหากนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางสภาพสังคม ย่อมมีส่วนช่วยในการหาทางแก้ไขหรือหาทางออกให้กับประเทศได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กิติมา ลิมประเสริฐ. (2559). แนวคิดเกี่ยวกับมัชฌิมาปฏิปทาในฐานะเป็นทางออกจากกามสุขัลลิกานุโยคและอรรถกถาญาณุโยค. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์*, 6(ฉบับพิเศษ), 258-267.

- ฉันทน์ จันทร์ทรงพล. (2560). อิทธิพลของสื่อที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทาง การเมืองกรณีสถานีโทรทัศน์เคเบิลช่องบลูสกาย. ใน *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปณัชญา ลีลาอุท. (2558). การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 11(3), 39-55.
- ประภาพร สีหา. (2560). ความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 . *วารสาร รัฐศาสตร์ปริทรรศน์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 4(2), 145-166.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *คลายความขัดแย้ง*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระปลัดสมบัติ ฐิติญาโณ. (2557). มัชฌิมาปฏิปทา: ทางออกปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 3(1), 75-89.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2554). *พุทธสันติวิธี*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซนต์จูรี่ จำกัด.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2555). *ปัญญาสดมภ์ : ค่านิยมแห่งชาติต่อการสื่อสารทางการเมือง เพื่อสร้างความปรองดอง*. กรุงเทพมหานคร: สุขุมวิทการพิมพ์.
- ไพรัช พื้นชมภู. (2560). หลักรัฐศาสตร์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก : ประชาธิปไตย. *วารสารมหา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 4(1), 149-167.
- สุภาภรณ์ ดิ่งอินทร์. (2553). *กลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่ง กำนัน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อร่ามศรี ศิริพันธ์. (2525). ความขัดแย้งในองค์กร: เครื่องมือของนักบริหาร. *วารสาร สังคมศาสตร์*, 19(2), 51-61.
- Lerner D. (1958). *The passing of the traditional society*. New York: The Free Press.